

متن پرسش

سلام علیکم آیه الله مصباح در کتاب معارف قرآن جلد یک در بحث از معانی «سما» می فرماید ترکیب «سما الدنيا» صفت و موصوف است و منظور از آن دانی ترین آسمان که کل این عالم است می باشد و نیز از این که در قرآن گفته شده که هفت آسمان از دخان آفریده شده نتیجه گرفته اند که تمام آسمانهای هفت گانه مادی اند ولی شما ظاهراً در سوره ق این ترکیب را مضاف و مضاف الیه گرفتید و نتیجه گرفتید که «سما الدنيا» غیر مادی است اگر ممکن است در این مورد توضیح بفرمایید. با تشکر

متن پاسخ

جواب: علیک السلام؛

آری! همان طور که حضرت آیت الله مصباح «حفظه الله تعالی» فرموده اند؛ آسمان های هفت گانه ای که در آیه ۱۲ سوره فصلت می فرماید؛ همان آسمان هایی است که از دخان آفریده شده اند، منتها بنا به فرمایش علاوه طباطبایی «رحمة الله علیه» خداوند از شش آسمان دیگر حرفی نزده. از طرفی دقیقاً نمی دانیم آیا منظور از دخان همین دود مادی است که ما می شناسیم؟ یا همان طور که در سوره دخان می فرماید: «فَأَرْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ» در قیامت آسمان با دودی آشکار کفار را احاطه می کند، در حالی که جنس قیامت جنس حیات است و خداوند در باره آن می فرماید: «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌّ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ». و وجود دود مادی کمی مشکل به نظر می رسد و به همین جهت علامه (ره) می فرماید «چیزی بوده که خداوند نامش را دود گذاشت» علاوه بر آن روایتی که داستان معراج رسول خدا (ص) را به آسمان های هفتگانه مطرح می کند می فرماید:

«رسول خدا (ص) بر محملی نشستند و سپس به «آسمان دنیا» عروج کردند، پس ملائکه به اطراف آسمان گریختند و سپس به سجده افتادند و ....». که حضرت آسمان دنیا را محل ملاقات ملائکه معرفی می کنند. و از آن جهت که مرتبه ای بالاتر از دنیا است به آن آسمان دنیا گفته می شود.